

FACHLITERATUR
EDITION ROMIOSINI
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ICGL12 | 12th INTERNATIONAL CONFERENCE
ON GREEK LINGUISTICS
16 – 19 SEPTEMBER 2015
FREIE UNIVERSITÄT BERLIN, CEMOG

Proceedings of the ICGL12

vol. 2

The International Conference on Greek Linguistics is a biennial meeting on the study and analysis of Greek (Ancient, Medieval and Modern), placing particular emphasis on the later stages of the language.

PROCEEDINGS OF THE ICGL12
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ICGL12

**Thanasis Georgakopoulos, Theodossia-Soula Pavlidou, Miltos Pechlivanos,
Artemis Alexiadou, Jannis Androutsopoulos, Alexis Kalokairinos,
Stavros Skopeteas, Katerina Stathi (Eds.)**

**PROCEEDINGS OF THE 12TH INTERNATIONAL
CONFERENCE ON GREEK LINGUISTICS**

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ 12^{ΟΥ} ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

VOL. 2

© 2017 Edition Romiosini/CeMoG, Freie Universität Berlin. Alle Rechte vorbehalten.
Vertrieb und Gesamtherstellung: Epubli (www.epubli.de)
Satz und Layout: Rea Papamichail / Center für Digitale Systeme, Freie Universität Berlin
Gesetzt aus Minion Pro
Umschlaggestaltung: Thanasis Georgiou, Yorgos Konstantinou
Umschlagillustration: Yorgos Konstantinou

ISBN 978-3-946142-35-5
Printed in Germany

Online-Bibliothek der Edition Romiosini:
www.edition-romiosini.de

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα εκδοτών	7
Περιεχόμενα.....	9
Peter Mackridge:	
<i>Some literary representations of spoken Greek before nationalism(1750-1801) .....</i>	17
Μαρία Σηφιανού:	
<i>Η έννοια της ευγένειας στα Ελληνικά.....</i>	45
Σπυριδούλα Βαρλοκώστα:	
<i>Syntactic comprehension in aphasia and its relationship to working memory deficits .....</i>	75
Ευαγγελία Αχλάδη, Αγγελική Δούρη, Ευγενία Μαλικούτη & Χρυσάνθη Παρασχάκη-Μπαράν:	
<i>Γλωσσικά λάθη τουρκόφωνων μαθητών της Ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας: Ανάλυση και διδακτική αξιοποίηση .....</i>	109
Κατερίνα Αλεξανδρή:	
<i>Η μορφή και η σημασία της διαβάθμισης στα επίθετα που δηλώνουν χρώμα.....</i>	125
Eva Anastasi, Ageliki Logotheti, Stavri Panayiotou, Marilena Serafim & Charalambos Themistocleous:	
<i>A Study of Standard Modern Greek and Cypriot Greek Stop Consonants: Preliminary Findings .....</i>	141
Anna Anastassiadis-Symeonidis, Elisavet Kiourti & Maria Mitsiaki:	
<i>Inflectional Morphology at the service of Lexicography: ΚΟΜΟΛεξ, A Cypriot Morphological Dictionary .....</i>	157

Γεωργία Ανδρέου & Ματίνα Τασιούδη: <i>Η ανάπτυξη του λεξιλογίου σε παιδιά με Σύνδρομο Απνοιών στον Ύπνο.....</i>	175
Ανθούλα- Ελευθερία Ανδρεσάκη: <i>Ιατρικές μεταφορές στον δημοσιογραφικό λόγο της κρίσης: Η οπτική γωνία των Γερμανών .....</i>	187
Μαρία Ανδριά: <i>Προσεγγίζοντας θέματα Διαγλωσσικής Επίδρασης μέσα από το πλαίσιο της Γνωσιακής Γλωσσολογίας: ένα παράδειγμα από την κατάκτηση της Ελληνικής ως Γ2 .....</i>	199
Spyros Armostis & Kakia Petinou: <i>Mastering word-initial syllable onsets by Cypriot Greek toddlers with and without early language delay.....</i>	215
Julia Bacskai-Atkari: <i>Ambiguity and the Internal Structure of Comparative Complements in Greek.....</i>	231
Costas Canakis: <i>Talking about same-sex parenthood in contemporary Greece: Dynamic categorization and indexicality.....</i>	243
Michael Chiou: <i>The pragmatics of future tense in Greek.....</i>	257
Maria Chondrogianni:. <i>The Pragmatics of the Modern Greek Segmental Markers .....</i>	269
Katerina Christopoulou, George J. Xydopoulos & Anastasios Tsangalidis: <i>Grammatical gender and offensiveness in Modern Greek slang vocabulary .....</i>	291
Aggeliki Fotopoulou, Vasiliki Foufi, Tita Kyriacopoulou & Claude Martineau: <i>Extraction of complex text segments in Modern Greek.....</i>	307
Αγγελική Φωτοπούλου & Βούλα Γιούλη: <i>Από την «Έκφραση» στο «Πολύτροπο»: σχεδιασμός και οργάνωση ενός εννοιολογικού λεξικού.....</i>	327
Marianthi Georgalidou, Sofia Lampropoulou, Maria Gasouka, Apostolos Kostas & Xanthippi Foulidi: <i>“Learn grammar”: Sexist language and ideology in a corpus of Greek Public Documents .....</i>	341
Maria Giagkou, Giorgos Fragkakis, Dimitris Pappas & Harris Papageorgiou: <i>Feature extraction and analysis in Greek L2 texts in view of automatic labeling for proficiency levels .....</i>	357

Dionysis Goutsos, Georgia Fragaki, Irene Florou, Vasiliki Kakousi & Paraskevi Savvidou: <i>The Diachronic Corpus of Greek of the 20th century: Design and compilation</i>	369
Kleanthes K. Grohmann & Maria Kambanaros: <i>Bilectalism, Comparative Bilingualism, and the Gradience of Multilingualism: A View from Cyprus</i>	383
Günther S. Henrich: „Γεωγραφία νεωτερική“ στο Λίβιστρος και Ροδάμνη: μετατόπιση ονομάτων βαλτικών χωρών προς την Ανατολή;	397
Noriyo Hoozawa-Arkenau & Christos Karvounis: <i>Vergleichende Diglossie - Aspekte im Japanischen und Neugriechischen: Veritäten - Interferenz</i>	405
Μαρία Ιακώβου, Ηριάννα Βασιλειάδη-Λιναρδάκη, Φλώρα Βλάχου, Όλγα Δήμα, Μαρία Καββαδία, Τατιάνα Κατσίνα, Μαρίνα Κουτσουμπού, Σοφία-Νεφέλη Κύτρου, Χριστίνα Κωστάκου, Φρόσω Παππά & Σταυριαλένα Περγέα: <i>ΣΕΠΙAME2: Μια καινούρια πηγή αναφοράς για την Ελληνική ως Γ2</i>	419
Μαρία Ιακώβου & Θωμαΐς Ρουσουλιώτη: <i>Βασικές αρχές σχεδιασμού και ανάπτυξης του νέου μοντέλου αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας</i>	433
Μαρία Καμηλάκη: «Μαζί μου ασχολείσαι, πόσο μαλάκας είσαι!»: Λέξεις-ταμπού και κοινωνιογλωσσικές ταυτότητες στο σύγχρονο ελληνόφωνο τραγούδι.....	449
Μαρία Καμηλάκη, Γεωργία Κατσούδα & Μαρία Βραχιονίδου: <i>Η εννοιολογική μεταφορά σε λέξεις-ταμπού της NEK και των νεοελληνικών διαλέκτων</i>	465
Eleni Karantzola, Georgios Mikros & Anastassios Papaioannou: <i>Lexico-grammatical variation and stylometric profile of autograph texts in Early Modern Greek</i>	479
Sviatlana Karpava, Maria Kambanaros & Kleanthes K. Grohmann: <i>Narrative Abilities: MAINing Russian–Greek Bilingual Children in Cyprus</i>	493
Χρήστος Καρβούνης: <i>Γλωσσικός εξαρχαϊσμός και «ιδεολογική» νόρμα: Ζητήματα γλωσσικής διαχείρισης στη νέα ελληνική</i>	507

Demetra Katis & Kiki Nikiforidou: <i>Spatial prepositions in early child Greek: Implications for acquisition, polysemy and historical change</i>	525
Γεωργία Κατσούδα: <i>Το επίθημα -ούνα στη ΝΕΚ και στις νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα</i>	539
George Kotzoglou: <i>Sub-extraction from subjects in Greek: Its existence, its locus and an open issue</i>	555
Veranna Kyrioti: <i>Narrative, identity and age: the case of the bilingual in Greek and Turkish Muslim community of Rhodes, Greece</i>	571
Χριστίνα Λύκου: <i>Η Ελλάδα στην Ευρώπη της κρίσης: Αναπαραστάσεις στον ελληνικό δημοσιογραφικό λόγο</i>	583
Nikos Liosis: <i>Systems in disruption: Propontis Tsakonian</i>	599
Katerina Magdou, Sam Featherston: <i>Resumptive Pronouns can be more acceptable than gaps: Experimental evidence from Greek</i>	613
Maria Margarita Makri: <i>Opos identity comparatives in Greek: an experimental investigation</i>	629
2ος Τόμος	
Περιεχόμενα.....	651
Vasiliki Makri: <i>Gender assignment to Romance loans in Katoitaliótika: a case study of contact morphology</i>	659
Evgenia Malikouti: <i>Usage Labels of Turkish Loanwords in three Modern Greek Dictionaries</i>	675
Persephone Mamoukari & Penelope Kambakis-Vougiouklis: <i>Frequency and Effectiveness of Strategy Use in SILL questionnaire using an Innovative Electronic Application</i>	693

Georgia Maniati, Voula Gotsoulia & Stella Markantonatou: <i>Contrasting the Conceptual Lexicon of ILSP (CL-ILSP) with major lexicographic examples</i>	709
Γεώργιος Μαρκόπουλος & Αθανάσιος Καρασίμος: <i>Πολυεπίπεδη επισημείωση του Ελληνικού Σώματος Κειμένων Αφασικού Λόγου</i>	725
Πωλίνα Μεσηνιώτη, Κατερίνα Πούλιου & Χριστόφορος Σουγανίδης: <i>Μορφοσυντακτικά λάθη μαθητών Τάξεων Υποδοχής που διδάσκονται την Ελληνική ως Γ2</i>	741
Stamatia Michalopoulou: <i>Third Language Acquisition. The Pro-Drop-Parameter in the Interlanguage of Greek students of German</i>	759
Vicky Nanousi & Arhonto Terzi: <i>Non-canonical sentences in agrammatism: the case of Greek passives</i>	773
Καλομοίρα Νικολού, Μαρία Ξεφτέρη & Νίτσα Παραχεράκη: <i>Το φαινόμενο της σύνθεσης λέξεων στην κυκλαδοκρητική διαλεκτική ομάδα</i>	789
Ελένη Παπαδάμου & Δώρας Κ. Κυριαζής: <i>Μορφές διαβαθμιστικής αναδίπλωσης στην ελληνική και στις άλλες βαλκανικές γλώσσες</i>	807
Γεράσιμος Σοφοκλής Παπαδόπουλος: <i>Το δίπολο «Εμείς και οι Άλλοι» σε σχόλια αναγνωστών της Lifo σχετικά με τη Χρυσή Αυγή</i>	823
Ελένη Παπαδοπούλου: <i>Η συνδυαστικότητα υποκοριστικών επιθημάτων με β' συνθετικό το επίθημα -άκι στον διαλεκτικό λόγο</i>	839
Στέλιος Πιπερίδης, Πένυ Λαμπροπούλου & Μαρία Γαβριλίδου: <i>clarin:el. Υποδομή τεκμηρίωσης, διαμοιρασμού και επεξεργασίας γλωσσικών δεδομένων</i>	851
Maria Pontiki: <i>Opinion Mining and Target Extraction in Greek Review Texts</i>	871
Anna Roussou: <i>The duality of mimos</i>	885

Stathis Selimis & Demetra Katis: <i>Reference to static space in Greek: A cross-linguistic and developmental perspective of poster descriptions</i>	897
Evi Sifaki & George Tsoulas: <i>XP-V orders in Greek</i>	911
Konstantinos Sipitanos: <i>On desiderative constructions in Naousa dialect</i>	923
Eleni Staraki: <i>Future in Greek: A Degree Expression</i>	935
Χριστίνα Τακούδα & Ευανθία Παπαευθυμίου: <i>Συγκριτικές διδακτικές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2: από την κριτική παρατήρηση στην αναπλαισίωση</i>	945
Alexandros Tantos, Giorgos Chatziioannidis, Katerina Lykou, Meropi Papatheohari, Antonia Samara & Kostas Vlachos: <i>Corpus C58 and the interface between intra- and inter-sentential linguistic information</i>	961
Arhonto Terzi & Vina Tsakali: <i>The contribution of Greek SE in the development of locatives</i>	977
Paraskevi Thomou: <i>Conceptual and lexical aspects influencing metaphor realization in Modern Greek</i>	993
Nina Topintzi & Stuart Davis: <i>Features and Asymmetries of Edge Gemimates</i>	1007
Liana Tronci: <i>At the lexicon-syntax interface Ancient Greek constructions with <i>ἔχειν</i> and psychological nouns</i>	1021
Βίλλυ Τσάκωνα: <i>«Δημοκρατία είναι 4 λύκοι και 1 πρόβατο να ψηφίζουν για φαγητό»:Αναλύοντας τα ανέκδοτα για τους/τις πολιτικούς στην οικονομική κρίση</i>	1035
Ειρήνη Τσαμαδού- Jacobberger & Μαρία Ζέρβα: <i>Εκμάθηση ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Στρασβούργου: κίνητρα και αναπαραστάσεις</i> ...	1051
Stavroula Tsiplakou & Spyros Armostis: <i>Do dialect variants (mis)behave? Evidence from the Cypriot Greek koine</i>	1065
Αγγελική Τσόκογλου & Σύλα Κλειδή: <i>Συζητώντας τις δομές σε -οντας</i>	1077

Αλεξιάννα Τσότσου:	
<i>Η μεθοδολογική προσέγγιση της εικόνας της Γερμανίας στις ελληνικές εφημερίδες .....</i>	1095
Anastasia Tzilinis:	
<i>Begründendes Handeln im neugriechischen Wissenschaftlichen Artikel: Die Situierung des eigenen Beitrags im Forschungszusammenhang.....</i>	1109
Κυριακούλα Τζωρτζάτου, Αργύρης Αρχάκης, Άννα Ιορδανίδου & Γιώργος Ι. Ευδόπουλος:	
<i>Στάσεις απέναντι στην ορθογραφία της Κοινής Νέας Ελληνικής: Ζητήματα ερευνητικού σχεδιασμού .....</i>	1123
Nicole Vassalou, Dimitris Papazachariou & Mark Janse:	
<i>The Vowel System of Mišótika Cappadocian .....</i>	1139
Marina Vassiliou, Angelos Georganas, Prokopis Prokopidis & Haris Papageorgiou:	
<i>Co-referring or not co-referring? Answer the question!.....</i>	1155
Jeroen Vis:	
<i>The acquisition of Ancient Greek vocabulary.....</i>	1171
Christos Vlachos:	
<i>Mod(aliti)es of lifting wh-questions.....</i>	1187
Ευαγγελία Βλάχου & Κατερίνα Φραντζή:	
<i>Μελέτη της χρήσης των ποσοδεικτών λίγο-λιγάκι σε κείμενα πολιτικού λόγου .....</i>	1201
Madeleine Voga:	
<i>Τι μας διδάσκουν τα ρήματα της ΝΕ σχετικά με την επεξεργασία της μορφολογίας.....</i>	1213
Werner Voigt:	
<i>«Σεληνάκι μου λαμπρό, φέγγε μου να περπατώ ...» oder: warum es in dem bekannten Lied nicht so, sondern eben φεγγαράκι heißt und ngr. φεγγάρι .....</i>	1227
Μαρία Βραχιονίδου:	
<i>Υποκοριστικά επιρρήματα σε νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα .....</i>	1241
Jeroen van de Weijer & Marina Tzakosta:	
<i>The Status of *Complex in Greek.....</i>	1259
Theodoros Xioufis:	
<i>The pattern of the metaphor within metonymy in the figurative language of romantic love in modern Greek.....</i>	1275

ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΛΑΘΗ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΑΞΕΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ
ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΣ Γ2

Πωλίνα Μεσηνιώτη, Κατερίνα Πούλιου & Χριστόφορος Σουγανίδης
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

P.Mesinioti@warwick.ac.uk, aspouliou@lit.auth.gr & chsougan@lit.auth.gr

Abstract

The present study investigates the acquisition of grammatical aspect as well as definite and indefinite articles in Greek as L2 by students of Reception Classes. We used the sentence repetition task to measure the implicit knowledge of the students whose L1 and proficiency in Greek vary in two tests, a pre-test at the beginning of the school year and a post-test at the end of the school year. Our data show that grammatical aspect and the non-expletive use of the definite article are not completely acquired. Nevertheless, there is improvement between the pre- and the post-test, which proves that there were task effects.

Λέξεις-κλειδιά: προφορική ανάκληση προτάσεων, όψη, άρθρο, Ελληνική ως Γ2

1. Εισαγωγή

Η συγκεκριμένη έρευνα μελετά την κατάκτηση της όψης και του άρθρου από μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας σε Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ), μέσα από δραστηριότητες γραμματικής επάρκειας. Αυτές κατασκευάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών» και της Δράσης «Υποστήριξη της λειτουργίας των ΤΥ» (ΕΠ 1.4.1 2011, ΕΠ 1.4.2 2013), αναρτημένο στην εξής διεύθυνση: [http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/paradotea/Drastiriotites%20grammatikis%20eparkeias%20\(1\).zip](http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/paradotea/Drastiriotites%20grammatikis%20eparkeias%20(1).zip)

Στην ενότητα 2 παρουσιάζεται η δοκιμασία της Προφορικής Ανάκλησης Προτάσεων και η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, ενώ στις ενότητες 3 και 4 τα φαινόμενα της όψης και του άρθρου αντίστοιχα. Τέλος στην ενότητα 5 περιγράφονται τα συμπεράσματα της μελέτης.

2. Η Προφορική Ανάκληση Προτάσεων (ΠΑΠ)

Η Προφορική Ανάκληση Προτάσεων (ΠΑΠ) είναι μια δοκιμασία κατά την οποία οι εξεταζόμενοι ακούν προτάσεις και πρέπει να τις επαναλάβουν ακριβώς ή να τις διορθώσουν, όταν υπάρχει κάποιο λάθος. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν συγκεκριμένα μορφολογικά ή συντακτικά φαινόμενα υπό εξέταση.

Έχει υποστηριχθεί ότι η ΠΑΠ μπορεί να ελέγξει την υπόρρητη γλωσσική γνώση και επομένως το εάν έχει κατακτηθεί κάποιο φαινόμενο (Vinther 2002). Οι δοκιμασίες ΠΑΠ έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διαπίστωση του επιπέδου γλωσσομάθειας στη Γ2 (Erlam 2006) αλλά και για την ανίχνευση προβλημάτων στην εκμάθηση συγκεκριμένων δομών, π.χ. παράμετρος κενού υποκειμένου (Roebuck, Martinez & Perez 1999). Στην Ελληνική ως Γ2, μελέτες που έχουν χρησιμοποιήσει δοκιμασίες ΠΑΠ εξετάζουν σε ενήλικες τη συμφωνία ουσιαστικού-επιθέτου (Agathoroulou, Papadopoulou & Zmijanac 2008· Παπαδοπούλου, Zmijanac & Αγαθοπούλου 2010) καθώς και το οριστικό και το μηδενικό άρθρο (Agathoroulou, Papadopoulou & Sismanidou 2011).

2.1. Η Δοκιμασία ΠΑΠ της παρούσας έρευνας

2.1. Μέθοδος

Στην παρούσα δοκιμασία ΠΑΠ περιλαμβάνονται 62 προτάσεις, μισές γραμματικές και μισές αντιγραμματικές για κάθε δομή, με μήκος 13-17 συλλαβές και 5-9 λέξεις, ενώ τα φαινόμενα που εξετάζουν αφορούν τη Συμφωνία, τα Κλιτικά, την Όψη και το Άρθρο. Στο συγκεκριμένο άρθρο περιγράφουμε την κατάκτηση της όψης από αλβανόφωνους μαθητές και του άρθρου από μαθητές με ποικίλες Γ1.

2.2. Πειραματική διαδικασία

Η δοκιμασία διεξήχθη σε μαθητές ΤΥ σε δύο φάσεις (στην αρχή και στο τέλος του σχολικού έτους) από τους συνεργάτες της Δράσης «Υποστήριξη της λειτουργίας των ΤΥ»¹ οι οποίοι πραγματοποιούσαν τις διδακτικές παρεμβάσεις στα συνεργαζόμενα σχολεία σε εβδομαδιαία βάση κατά το σχολικό έτος 2012-2013. Η δοκιμασία ΠΑΠ διεξήχθη ατομικά στον κάθε μαθητή με τη χρήση μαγνητοφώνου. Προϋπόθεση ήταν να παρευρίσκεται ο συνεργάτης με τον μαθητή σε έναν ήσυχο χώρο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η συγκεντρωμένη προσοχή του τελευταίου. Οι μαθητές καλούνταν να ακούσουν προτάσεις και να τις επαναλάβουν διορθώνοντάς τις, αν θεωρούσαν ότι αυτές δεν ήταν σωστές. Ο συνεργάτης εξηγούσε από την αρχή πως η συγκεκριμένη δοκιμασία δεν αποτελεί κάποιο είδος τεστ ή άσκηση η οποία θα βαθμολογηθεί προκειμένου να εξασφαλισθεί η αυθόρμητη και ανεπηρέαστη απάντηση του μαθητή. Οι προτάσεις επαναλαμβάνονταν μέχρι δύο (2) φορές.

2.3. Συμμετέχοντες

Στην έρευνα συμμετείχαν 181 μαθητές που φοιτούσαν σε ΤΥ, από Β' Δημοτικού έως Γ' Γυμνασίου, με ηλικία 7-24 ετών (Μ.Ο. 9,97) και επίπεδο ελληνομάθειας Α2-Β1 (87,78% των συμμετεχόντων). Η χώρα καταγωγής των μαθητών είναι κατά κύριο λόγο η Αλβανία (55,98%), η Βουλγαρία (10,05%), κ.ά., με διάρκεια παραμονής 8 έτη περίπου, ενώ η μητρική τους γλώσσα είναι κυρίως η αλβανική (53,95%), η βουλγάρικη (9,30%), κ.ά.

2.4. Κωδικοποίηση αποτελεσμάτων

Συγκεντρώθηκαν οι ανακλήσεις των προτάσεων των μαθητών για κάθε φάση. Για την καταχώρηση, τη διόρθωση και τη συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων που συλλέχθηκαν και από τις δύο φάσεις της δοκιμασίας ακολουθήθηκε η παρακάτω μεθοδολογία:

1. Πραγματοποιήθηκε η απομαγνητοφώνηση της κάθε πρότασης και συγκεκριμένα το τμήμα της που αφορούσε το υπό εξέταση φαινόμενο, π.χ. στην πρόταση 117. *Είδαμε έναν ψηλή άνδρα στο μπαλκόνι*, η δομή που εξετάζεται είναι η συμφωνία επιθέτου-ουσιαστικού. Το τμήμα επομένως της πρότασης που απομαγνητοφωνήθηκε ήταν το: *έναν ψηλή άνδρα* και οι απαντήσεις που το αφορούσαν.

¹ <http://diapolis.auth.gr/index.php/2013-10-17-09-00-34>

2. Για κάθε πρόταση ομαδοποιήθηκαν τα λάθη των μαθητών έτσι ώστε να προκύψουν οι μοναδικές απαντήσεις και να υπολογιστούν οι συχνότητές τους στο σύνολο των απαντήσεων. Για παράδειγμα στην πρόταση 117. Είδαμε **έναν ψηλή άνδρα** στο μπαλκόνι οι μοναδικές απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι παρακάτω:

117	Συχνότητα
έναν ψηλό άνδρα	184
ένα ψηλός άνδρας	2
έναν κύριο ψηλό	1
ένας ψηλός άνδρας	4
έναν ψηλός άνδρας	4
δύο άνδρες	1
ένας άνθρωπος	1
έναν ψηλό	1
μια ψηλή άνδρα	1
έναν ψηλή άνδρα	5
ένα ψηλή άνδρα	1
ήταν ένας ψηλή άνδρας	1
ένα ψηλό άνδρα	1

Πίνακας 1 | Μοναδικές απαντήσεις για την πρόταση 117

3. Στις έγκυρες απαντήσεις εντάσσονται οι Σωστές, οι Λανθασμένες, οι περιπτώσεις που το παιδί δεν απάντησε, οι περιπτώσεις που το υπό εξέταση φαινόμενο είναι σωστό αλλά υπάρχει κάποιο άλλο γραμματικό ή λεξικό λάθος μέσα στην πρόταση, και τέλος, οι περιπτώσεις που η πρόταση είναι γραμματικά σωστή αλλά το υπό εξέταση φαινόμενο είναι ελλιπές. Στις μη έγκυρες απαντήσεις εντάσσονται οι περιπτώσεις που το παιδί δεν άκουσε την πρόταση, βοηθήθηκε από κάποιον τρίτο, δεν εκτέλεσε σωστά την πρόταση ή τη χαρακτήρισε «Σωστή»/«Λάθος» χωρίς να την επαναλάβει. Στον πίνακα 2 φαίνεται η κωδικοποίηση για την πρόταση *Μας έδειξαν μία ωραία ταινία την Τρίτη* (συμφωνία Επιθέτου-Ονόματος).
4. Για κάθε πρόταση χαρακτηρίστηκαν οι απαντήσεις ως «Σωστές»/«Λανθασμένες» ενώ σε κάθε λανθασμένη απάντηση παρατέθηκε η περιγραφή του λάθους βάσει της οποίας έγινε η κωδικοποίηση της πρότασης.

Έγκυρη		
Κωδικός	Παράδειγμα	Εξήγηση
1	<i>μια ωραία ταινία</i>	Σωστό
0	<i>μια ωραίο ταινία</i>	Λάθος
2	<i>δεν απάντησε</i>	Δεν απάντησε
0,2	<i>μια ωραίη ταινία</i>	Σωστό το υπό εξέταση φαινόμενο, άλλο γραμματικό λάθος
0,3	<i>ένα ωραίο τεχνίο</i>	Σωστό γραμματικά το φαινόμενο, λεξικό λάθος
0,5	<i>μια ωραία</i>	Γραμματικά σωστή πρόταση, ελλιπές το υπό εξέταση φαινόμενο
Μη έγκυρη		
Κωδικός	Παράδειγμα	Εξήγηση
99	<i>Δα</i>	Δεν άκουσε
999	<i>ΕΕ</i>	Εξαιρέθηκε
1000	<i>μας είδανε την Τρίτη</i>	Άσχετο
101	<i>(μια ωραία ταινία)</i>	Χωρίς ανάκληση-σωστό
100	<i>(μια ωραίο ταινία)</i>	Χωρίς ανάκληση-λάθος

Πίνακας 2 | Παράδειγμα κωδικοποίησης απαντήσεων

5. Προέκυψαν για κάθε μαθητή τα συνολικά του αποτελέσματα και οι επιδόσεις του σε όλη τη διαδικασία ΠΑΠ, καθώς και πληροφορίες για τη συνολική εικόνα τόσο για κάθε πρόταση όσο και για τη δομή που εξετάζεται.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά το φαινόμενο της όψης και του άρθρου και τα αποτελέσματα της ΠΑΠ.

3. Η όψη στη Νέα Ελληνική

3.1. Χαρακτηριστικά

Η ρηματική όψη εισάγεται από νωρίς στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας και συγκεκριμένα στο επίπεδο Β1 με βάση τα προγράμματα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (Κ.Ε.Γ.). Πρόκειται

για ένα φαινόμενο ιδιαίτερα δύσκολο για τους σπουδαστές της Ελληνικής, γιατί για να χρησιμοποιηθεί σωστά κατά την παραγωγή λόγου απαιτείται η κατανόηση των χαρακτηριστικών της συνοπτικής και της μη-συνοπτικής όψης, η σωστή ερμηνεία της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης και ο μορφολογικός χαρακτηρισμός του ρήματος (Παπαδοπούλου 2005). Σύμφωνα με τους Doughty & Williams (1998), η ρηματική όψη ανήκει στις γλωσσικές δομές που είναι δύσκολο να κατακτηθούν αποκλειστικά μέσω της έκθεσης σε κατανοητό γλωσσικό εισερχόμενο ή μέσω διεπίδρασης.

3.2. Προηγούμενες έρευνες

Μια έρευνα που μελετάει την κατάκτηση της ρηματικής όψης στις να- συμπληρωματικές προτάσεις είναι αυτή του Βαλετόπουλου (2001). Σε αυτή οι συμμετέχοντες ήταν ομογενείς Α' και Β' επιπέδου με μητρικές γλώσσες τη ρωσική και τη σουηδική. Στα αποτελέσματα φαίνεται η επίδραση της μητρικής στο είδος των λαθών. Παρατηρείται βελτίωση της επίδοσης στην όψη από το Α' στο Β' επίπεδο, χωρίς ωστόσο την πλήρη κατάκτηση του φαινομένου. Τέλος, οι επιλογές των υποκειμένων βασίζονται στην κατανόηση του γενικότερου νοήματος του εκφωνήματος και όχι στο συντακτικό περιβάλλον.

Οι Νατσόπουλος και Παναγοπούλου (1985) εξέτασαν την κατάκτηση της ρηματικής όψης σε να- συμπληρωματικές προτάσεις από ξενόγλωσσους σπουδαστές της Ελληνικής. Στο πείραμα έλαβαν μέρος ενήλικοι σπουδαστές που φοιτούν στο Σχολείο της Νέας Ελληνικής του Α.Π.Θ. με μητρικές γλώσσες προερχόμενες τόσο από την ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών όσο και εκτός, με κυρίαρχη την αραβική. Με βάση τα δεδομένα της έρευνας προκύπτει ότι οι ξενόγλωσσοι σπουδαστές σε μικρό χρονικό διάστημα μπορούν να κάνουν σε σημαντικό βαθμό ορθή χρήση της συνοπτικής και μη-συνοπτικής ρηματικής όψης. Διαπιστώθηκε παράλληλα σαφής προτίμηση του συνοπτικού έναντι του μη-συνοπτικού τύπου.

Η Παπαδοπούλου (2005) εξέτασε τη συχνότητα λαθών σε σχέση με τη ρηματική όψη μέσα από την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου ξενόγλωσσων σπουδαστών της Ελληνικής για τα επίπεδα Γ' και Δ' γλωσσικής επάρκειας. Τα δεδομένα προέρχονται από αλλόγλωσσους σπουδαστές άνω των 27 ετών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ποικίλες μητρικές γλώσσες. Ωστόσο, η μητρική γλώσσα δεν ελέγχθηκε ως ξεχωριστή μεταβλητή και για αυτό τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συνολικά και για τα δύο επίπεδα. Τα αποτελέσματα έκαναν φανερή τη μεγαλύτερη συχνότητα λαθών στον προφορικό από ό,τι στο γραπτό λόγο και τη μεγαλύτερη συχνότητα λαθών στις να- συμπληρωματικές προτάσεις από ό,τι στις προτάσεις με χρονική αναφορά.

Παράλληλα παρατηρήθηκε υπεργενίκευση του συνοπτικού τύπου κυρίως σε περιβάλλοντα που δηλώνουν το σύνηθες.

Τέλος, στην έρευνα των Ματθαιουδάκη, Κίτσου και Τζιμώκα (2010) εξετάστηκε η ρηματική όψη από ξενόγλωσσους σπουδαστές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στην παραγωγή γραπτού λόγου για το Β' και Γ' επίπεδο γλωσσομάθειας του ΚΕΓ. Στην έρευνα αυτή έλαβαν μέρος συμμετέχοντες άνω των 15 ετών Β' και Γ' επιπέδου ελληνομάθειας με ποικίλες μητρικές γλώσσες. Συνοπτικά, τα αποτελέσματα δείχνουν πως τα πιο συχνά λάθη αφορούν στη χρήση του συνοπτικού τύπου σε μη-συνοπτικά περιβάλλοντα και στα δύο επίπεδα. Επιπλέον, τα λάθη χρήσης συνοπτικού τύπου σε μη-συνοπτικά περιβάλλοντα είναι περισσότερα στις προτάσεις με χρονική αναφορά παρά στις να- συμπληρωματικές προτάσεις στο Β' επίπεδο και το αντίστροφο στο Γ' επίπεδο. Τέλος, τα λάθη στη χρήση μη-συνοπτικών τύπων σε συνοπτικά περιβάλλοντα είναι περισσότερα στις να- συμπληρωματικές προτάσεις παρά στις προτάσεις με χρονική αναφορά και στα δύο επίπεδα.

3.3. Περιγραφή των προτάσεων όψης και αποτελέσματα από την παρούσα ΠΑΠ

Οι προτάσεις που αφορούν την όψη ήταν συνολικά 16, δύο γραμματικές και δύο αντιγραμματικές για την κάθε συνθήκη (βλ. Παράρτημα Α). Εξετάστηκαν οι συνθήκες: συνοπτική με να- συμπλήρωμα, συνοπτική χωρίς να- συμπλήρωμα, μη-συνοπτική με να- συμπλήρωμα και μη-συνοπτική χωρίς να- συμπλήρωμα.

Στον Πίνακα 3 εμφανίζονται τα συνολικά αποτελέσματα για τις γραμματικές κι αντιγραμματικές προτάσεις της όψης για την Α' φάση, ενώ στον Πίνακα 4 εμφανίζονται τα συνολικά αποτελέσματα για τις γραμματικές κι αντιγραμματικές προτάσεις της όψης για τη Β' φάση.

Αποτελέσματα Α' φάσης	Σύνολο%	Γραμματικές	Αντιγραμματικές
Σωστή ανάκληση	71,04%	90,32%	51,87%
Λανθασμένη ανάκληση	24,04%	4,46%	43,52%

Πίνακας 3 | Συνολικά αποτελέσματα Α' φάσης

Αποτελέσματα Β' φάσης	Σύνολο%	Γραμματικές	Αντιγραμματικές
Σωστή ανάκληση	77,41%	92,09%	62,62%
Λανθασμένη ανάκληση	19,07%	4,56%	33,70%

Πίνακας 4 | Συνολικά αποτελέσματα Β' φάσης

Στον Πίνακα 5 εμφανίζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα για όλες τις συνθήκες της όψης για την Α' φάση, ενώ στον Πίνακα 6 εμφανίζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα για όλες τις συνθήκες της όψης για τη Β' φάση.

Αποτελέσματα Α' φάσης	Χρονική αναφορά, συνοπτικό	Χρονική αναφορά, μη-συνοπτικό	Να-συμπληρώματα, συνοπτικό	Να-συμπληρώματα, μη-συνοπτικό
Σωστή ανάκληση (σύνολο%)	70,86%	61,33%	70,56%	81,43%
Λανθασμένη ανάκληση (σύνολο%)	19,98%	34,11%	25,58%	16,47%

Πίνακας 5 | Αναλυτικά αποτελέσματα Α' φάσης

Αποτελέσματα Β' φάσης	Χρονική αναφορά, συνοπτικό	Χρονική αναφορά, μη-συνοπτικό	Να-συμπληρώματα, συνοπτικό	Να-συμπληρώματα, μη-συνοπτικό
Σωστή ανάκληση (σύνολο%)	71,70%	68,08%	31,406 mm	89,86%
Λανθασμένη ανάκληση (σύνολο%)	20,19%	27,57%	19,11%	9,55%

Πίνακας 6 | Αναλυτικά αποτελέσματα Β' φάσης

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, οι μαθητές έχουν αποκτήσει μια σχετικά καλή γνώση της χρήσης της ρηματικής όψης, χωρίς ωστόσο να παρατηρούμε την πλήρη κατάκτηση του φαινομένου, καθώς δεν φτάνουν το ποσοστό επιτυχίας 90% (κριτήριο κατάκτησής του) στο σύνολο του φαινομένου. Εντούτοις, στατιστικά σημαντική βελτίωση στη Β' φάση παρατηρείται στις εξής συνθήκες:

- Συνοπτική όψη *να- συμπλήρωμα* (N=181, Z=-4,023, p<,001)
- Μη-συνοπτική χρονική αναφορά (N=181, Z=-3,245, p=,001)
- Μη-συνοπτική όψη *να- συμπλήρωμα* (N=181, Z=-4,776, p<,001)

Από τη συγκεκριμένη έρευνα προκύπτει, επίσης, μεγαλύτερο ποσοστό ορθότητας του μη-συνοπτικού τύπου έναντι του συνοπτικού τύπου στις *να- συμπληρωματικές* προτάσεις, καθώς επίσης και υπεργενίκευση του συνοπτικού τύπου στις προτάσεις χρονικής αναφοράς. Αξίζει, επίσης, να σχολιαστεί το γεγονός ότι παρατηρείται κατά την ανάκληση προτάσεων η στρατηγική αποφυγής, καθώς σε κάποιες περιπτώσεις οι μαθητές δεν είναι σίγουροι για τη χρήση του σωστού τύπου όψης στην επανάληψη της πρότασης και προτιμούν δομές που τους είναι γνωστές. Είναι πάντως σαφής η τάση για βελτίωση της επίδοσης των συμμετεχόντων από την Α' στη Β' φάση της διαδικασίας.

4. Το άρθρο στη Νέα Ελληνική

4.1. Χαρακτηριστικά

Η Ελληνική διαθέτει τόσο αόριστο όσο και οριστικό άρθρο. Σε ορισμένες όμως ΟΦ, δε γίνεται χρήση άρθρου ή γίνεται όπως λέγεται η χρήση του κενού άρθρου [Ø]. Το οριστικό άρθρο έχει αριθμό, γένος και πτώση, ενώ το αόριστο, το οποίο στα Νέα Ελληνικά δανείζεται τους τύπους του αριθμητικού *ένας/μία/ένα* (Holton, Mackridge & Philippaki-Warburton 1999), έχει γένος και πτώση.

Στα Ελληνικά, το οριστικό και το αόριστο άρθρο διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την πλεοναστικότητα της χρήσης τους: το αόριστο άρθρο είναι πάντα μη-πλεοναστικό, ενώ το οριστικό έχει τόσο πλεοναστικές όσο και μη-πλεοναστικές χρήσεις. Ακόμα, το οριστικό πλεοναστικό άρθρο διαφέρει από το αόριστο ως προς την ερμηνευσιμότητα των χαρακτηριστικών που φέρει, μιας και, ενώ το οριστικό πλεοναστικό φέρει μόνο τα

μη-ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά [πτώση] και [συμφωνία], το αόριστο φέρει και ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά [-οριστικότητα] (Tsimpli & Stavrakaki 1999; Karanasios 1992).

4.2. Προηγούμενες έρευνες

Στις έρευνες των Tsimpli (2003) και Tsimpli & Mastropανλου (2007) που έγιναν σε ρωσόφωνους και τουρκόφωνους ομιλητές με την Ελληνική ως Γ2, ελέγχθηκε η κατάκτηση του άρθρου. Τόσο στα Ρωσικά όσο και στα Τουρκικά, δεν υπάρχουν άρθρα εν αντιθέσει με τα Ελληνικά. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με παραγωγή προφορικού λόγου, μέσω συνέντευξης τόσο σε ενήλικες όσο και σε παιδιά. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα παιδιά κατακτούν και το οριστικό και το αόριστο άρθρο, ενώ οι ενήλικες μόνο το αόριστο.

Τη δοκιμασία της παραγωγής προφορικού λόγου με συνέντευξη επέλεξε και η Μαντιδίου (2012) στην έρευνα που έκανε σε ενήλικες φοιτητές Ελληνικών στην Τουρκία. Σε αυτήν έλεγξε την κατάκτηση και των τριών ειδών άρθρου (μηδενικό, οριστικό και αόριστο), από τα οποία κατακτήθηκαν με φθίνουσα σειρά επίδοσης το μηδενικό και το αόριστο άρθρο. Το οριστικό άρθρο δεν κατακτήθηκε ούτε σ' αυτήν την έρευνα, με ποσοστό ορθής παραγωγής 79%. Η διαφορά αυτή, σύμφωνα με αυτές τις έρευνες, έγκειται στο γεγονός ότι το οριστικό άρθρο φέρει μη-ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά.

Στη Chondrogianni (2008), οι συμμετέχοντες ήταν παιδιά και ενήλικες με μητρική γλώσσα την τουρκική στην οποία υπάρχει απουσία άρθρου. Η έκθεση των ενηλίκων στην Ελληνική κυμαίνονταν από 12-30 χρόνια, ενώ το επίπεδο γλωσσομάθειας ήταν ποικίλο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στα υψηλότερα επίπεδα ελληνομάθειας, η επίδοση των συμμετεχόντων πλησίαζε αυτή των φυσικών ομιλητών ως προς την κατάκτηση του οριστικού άρθρου, παρόλο που φέρει μη-ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά.

Στην έρευνα των Agathorouλου, Papadourουλου & Sismanidou (2012) που έγινε σε ενήλικες με την Ελληνική ως Γ2, έγινε χρήση της ΠΑΠ και της αφήγησης ιστορίας. Οι συμμετέχοντες ομαδοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες: αυτούς που είχαν Γ1 την ιταλική ή τη γαλλική γλώσσα στις οποίες υπάρχουν πλεοναστικά άρθρα, αυτούς που είχαν Γ1 την αγγλική ή τη γερμανική γλώσσα στις οποίες δεν υπάρχουν πλεοναστικά άρθρα, και αυτούς που είχαν Γ1 την τσεχική ή τη ρωσική οι οποίες είναι γλώσσες που δεν έχουν άρθρα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στο μηδενικό και στο οριστικό άρθρο η επίδοση ήταν καλύτερη από αυτήν του αόριστου άρθρου, ενώ πιο συγκεκριμένα για το οριστικό, υπήρξε καλύτερη επίδοση στις πλεοναστικές χρήσεις του απ' ότι στις μη-πλεοναστικές.

4.3. Αποτελέσματα από την παρούσα ΠΑΠ

Οι προτάσεις που αφορούν το άρθρο ήταν συνολικά 20, δύο γραμματικές και δύο αντιγραμματικές για την κάθε συνθήκη (βλ. Παράρτημα Β). Εξετάστηκαν οι συνθήκες: αόριστο, οριστικό μη-πλεοναστικό και πλεοναστικό (γενικευτικό, με κύριο όνομα, με δεικτική αντωνυμία).

Στους Πίνακες 7 και 8 απεικονίζονται τα συνολικά αποτελέσματα για το φαινόμενο του άρθρου.

Αποτελέσματα Α' φάσης	Σύνολο%	Γραμματικές	Αντιγραμματικές
Σωστή ανάκληση	83,72%	97,44%	69,95%
Λανθασμένη ανάκληση	13,00%	0,79%	25,26%

Πίνακας 7 | Συνολικά αποτελέσματα Α' φάσης

Αποτελέσματα Β' φάσης	Σύνολο%	Γραμματικές	Αντιγραμματικές
Σωστή ανάκληση	87,13%	97,71%	76,51%
Λανθασμένη ανάκληση	10,40%	0,76%	20,06%

Πίνακας 8 | Συνολικά αποτελέσματα Β' φάσης

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αναλυτικά αποτελέσματα για το φαινόμενο του άρθρου στους Πίνακες 9 και 10.

Αποτελέσματα Α' φάσης	Αόριστο	Οριστικό μη-πλεοναστικό	Οριστικό + κύριο όνομα	Οριστικό + δεικτική αντωνυμία	Οριστικό, γενικευτική αναφορά
Σωστή ανάκληση (σύνολο%)	84,10%	72,42%	97,17%	89,35%	96,10%
Λανθασμένη ανάκληση (σύνολο%)	11,90%	21,22%	1,42%	4,62%	2,84%

Πίνακας 9 | Αναλυτικά αποτελέσματα Α' φάσης

Αποτελέσματα Β' φάσης	Αόριστο	Οριστικό μη-πλεοναστικό	Οριστικό + κύριο όνομα	Οριστικό + δεικτική αντωνυμία	Οριστικό, γενικευτική αναφορά
Σωστή ανάκληση (σύνολο%)	91,65%	79,66%	99,39%	94,80%	97,94%
Λανθασμένη ανάκληση (σύνολο%)	4,91%	17,33%	0,60%	3,26%	2,06%

Πίνακας 10 | Αναλυτικά αποτελέσματα Β' φάσης

Στατιστικά σημαντική διαφορά στη Β' φάση για την περίπτωση του άρθρου παρατηρείται στις εξής περιπτώσεις:

- αόριστο (N=181, Z=-3,165, p=,001)
- οριστικό πλεοναστικό με δεικτική αντωνυμία (N=181, Z=-2,113, p=,025)

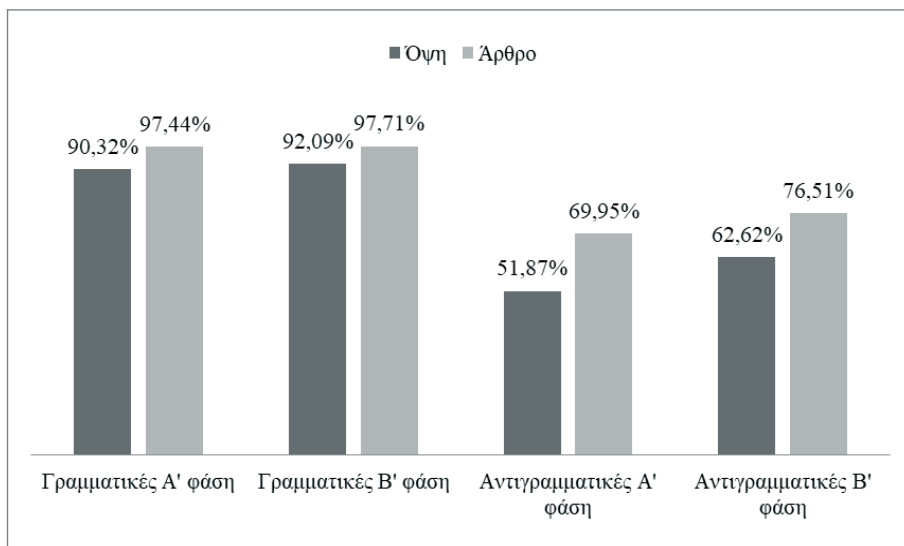
Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, έχουμε καλύτερη απόδοση στις πλεοναστικές χρήσεις του οριστικού άρθρου απ' ότι στις μη-πλεοναστικές. Το οριστικό άρθρο σε όλα τα πλεοναστικά περιβάλλοντα φαίνεται πως κατακτάται πλήρως στη Β' φάση, όπως επίσης και το αόριστο άρθρο. Αντίθετα, το μη-πλεοναστικό οριστικό άρθρο φαίνεται ότι δεν κατακτάται ούτε στη Β' φάση.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι μη αναμενόμενα μιας και το οριστικό μη-πλεοναστικό άρθρο φέρει ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά και οπότε θα έπρεπε να είναι ευκολότερο στην κατάκτηση (Mavridou 2003, Tsimpli 2003, Dimitrakopoulou κ.ά. 2004, Tsimpli & Mastropavlou 2007).

5. Συμπεράσματα

Στο Γράφημα 1 εμφανίζονται συγκεντρωμένα τα συνολικά αποτελέσματα για τα φαινόμενα της όψης και του άρθρου για την Α' και Β' φάση:

Παρατηρούνται χαμηλότερες επιδόσεις στις αντιγραμματικές προτάσεις και των δύο φαινομένων, κάτι που αποτελεί ένδειξη απουσίας υπόρρητης γνώσης (Erlam

Γράφημα 1 | Συνολικά αποτελέσματα για το φαινόμενο της όψης και του άρθρου

2006). Συγκρίνοντας τα δύο φαινόμενα, γίνεται φανερό ότι η ρηματική όψη δυσκολεύει περισσότερο τους μαθητές στις ΤΥ (Παπαδοπούλου 2005) ενώ προβλήματα εντοπίζονται επίσης στη χρήση του άρθρου. Το γεγονός ότι η όψη δεν κατακτάται, μπορεί να δείχνει ότι τα παιδιά κατακτούν ευκολότερα τις αμιγώς γραμματικές δομές (π.χ. οριστικό πλεοναστικό άρθρο με κύριο όνομα), αλλά αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες σε πιο σύνθετες δομές, όπως η όψη, που εμπίπτουν στο διεπίπεδο μορφοσύνταξης και σημασιολογίας. Επίσης, η χαμηλότερη επίδοση των μαθητών στο φαινόμενο της όψης μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις δύο γλώσσες ως προς τον τρόπο που κωδικοποιούν την όψη.

Όσον αφορά τις προτάσεις μας για μελλοντική έρευνα, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η επανάληψη της δοκιμασίας με εφαρμογή ενιαίας διδακτικής παρέμβασης και συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού. Μάλιστα, θα μπορούσε να σχεδιαστεί μια μακροχρόνια εστιασμένη διδακτική παρέμβαση στα συγκεκριμένα φαινόμενα ώστε να διερευνηθεί εάν αυτά κατακτώνται πλήρως από τους μαθητές. Επίσης, χρήσιμη θα ήταν και η εξέταση μεταβλητών που πιθανόν να επηρεάζουν τα αποτελέσματα, όπως η μητρική γλώσσα, η ηλικία, το φύλο, κ.ά. Τέλος, θα άξιζε να εξεταστεί το αν παίζει ρόλο η σειρά με την οποία ακούγονται οι προτάσεις (γραμματική - αντιγραμματική ή αντιγραμματική - γραμματική). Αν προέκυπτε ότι οι μαθητές εμφανίζουν καλύτερες επιδόσεις όταν ακούν πρώτα τη γραμματική πρόταση, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει

ότι οι αντιγραμματικές προτάσεις δεν διορθώνονται λόγω υπόρρητης γνώσης αλλά αντίθετα, οι μαθητές συγκρατούν τη γραμματική πρόταση και την επαναλαμβάνουν όταν ακούν την αντιγραμματική.

Παράρτημα Α. Προτάσεις όψης.

Χρονική αναφορά:

Συνοπτικό:

Χθες ο Πέτρος μας διάβασε/*διάβαζε όλο το παραμύθι.

Μετά το πάρτι καθάρισε/*καθάριζε το σπίτι σε τρεις ώρες.

Μη συνοπτικό:

Η Μαρία χθες μαγείρευε/*μαγείρεψε όλο το πρωί.

Τον Αύγουστο ψαρεύαμε/*ψαρέψαμε κάθε Τετάρτη.

Να- συμπληρώματα:

Συνοπτικό:

Μεθαύριο πρέπει να ξυπνήσω/*ξυπνάω πολύ νωρίς.

Μεθαύριο θέλει να πάει/*πηγαίνει στην αγορά.

Μη συνοπτικό:

Δε μ' αρέσει να τρώω/*φάω ψάρια κάθε μέρα.

Χθες τον είδα να παίζει/*παίζει ποδόσφαιρο στην αυλή.

Παράρτημα Β. Προτάσεις άρθρου.

Οριστικό μη-πλεοναστικό

Είναι ωραίο το/*Ø φόρεμα που είδα στη βιτρίνα.

Χθες αγόρασα το/*Ø ποδήλατο που μου ζήτησες.

Άρθρο οριστικό πλεοναστικό με κύριο όνομα

Πριν τρεις μέρες ο/*∅ Αλέκος πήγε για κολύμπι.

Πριν τρεις μέρες η/*∅ Γαλλία έχασε στο μπάσκετ.

Άρθρο οριστικό πλεοναστικό δεικτική αντωνυμία

Ανέβηκαν σ' εκείνο το/*∅ δέντρο στην αυλή.

Θα παίζουμε μ' αυτές τις/*∅ μπάλες έξω στην αυλή.

Άρθρο οριστικό πλεοναστικό γενικευτική αναφορά

Ξέρω ότι τα/*∅ δελφίνια είναι πάρα πολύ έξυπνα.

Διάβασα ότι τα/*∅ άλογα ζουν είκοσι χρόνια.

Άρθρο αόριστο

Χθες γνώρισα έναν/*∅ κύριο στη γειτονιά μας.

Με ρώτησε ένα/*∅ κοριτσάκι πώς με λένε.

Βιβλιογραφία

- Agathopoulos, Eleni, Papadopoulou, Despina, and Ksenija Zmijanjac. 2008. "Noun-Adjective Agreement in L2 Greek and the Effect of Input-based Instruction." *Journal of Applied Linguistics* 24:9–33.
- Agathopoulos, Eleni, Papadopoulou, Despina, and Ioanna Sismanidou. 2012. "Determiners in Adult L2 Greek: What they Tell us about the Learnability of Uninterpretable Features." Στο Zoe Gavriilidou, Angeliki Efthymiou, Evangelia Thomadaki, and Penelope Kambakis-Vougiouklis (επιμ.), *Selected papers of the 10th ICGL*, 103–113. Komotini/Greece: Democritus University of Thrace.
- Βαλετόπουλος, Φρειδερίκος. 2001. "Το Γραμματικό Ποιόν Ενέργειας στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας." Στο Μιχάλης Βάμβουκας και Ασπασία Χατζηδάκη (επιμ.), *Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως Μητρικής και ως Δεύτερης Γλώσσας*, 59–69. Αθήνα: Ατραπός.

- Chondrogianni, Vicky. 2008. "Comparing Child and Adult L2 Acquisition of the Greek DP: Effects of Age and Construction." Στο Belma Haznedar, and Elena Gavrusseva (επιμ), *Current Trends in Child Second Language Acquisition*, 97–144. Amsterdam: John Benjamins.
- Dimitrakopoulou, Maria, Kalaintzidou, Maria, Roussou, Anna, and Ianthi Maria Tsimpli. 2004. "Clitics and determiners in the L2 Grammar." Στο Georgia Catsimali, Eleni Anagnostopoulou, Alexis Kalokerinos, and Ioanna Kappa (επιμ), *Proceedings of the 6th International Conference of Greek Linguistics*. Rethimno: University of Crete.
- Doughty, Catherine and Jessica Williams. 1998. *Focus on Form in Classroom Second Language Acquisition*. Cambridge: CUP.
- Erlam, Rosemary. 2006. "Elicited Imitation as a Measure of L2 Implicit Knowledge: An Empirical Validation Study." *Applied Linguistics* 27(3):464–491.
- ΕΠ 1.4.1. 2011. *Δοκιμασίες Αξιολόγησης των Γλωσσικών Δεξιοτήτων και της Γραμματικής Επάρκειας των Μαθητών*. Δράση 1: Υποστήριξη της Λειτουργίας των Τάξεων Υποδοχής. Πρόγραμμα Εκπαίδευση Αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση ΕΣΠΑ (2007-2013).
- ΕΠ 1.4.2. 2013. *Επιστημονικές Δημοσιεύσεις/ανακοινώσεις για τη Σύγκριση των Αποτελεσμάτων και την Αποτελεσματικότητα των Γλωσσοδιδακτικών Παρεμβάσεων που Υιοθετήθηκαν κατά τη Διδασκαλία*. Δράση 1: Υποστήριξη της λειτουργίας των Τάξεων Υποδοχής. Πρόγραμμα Εκπαίδευση Αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση ΕΣΠΑ (2007-2013).
- Holton, David, Mackridge, Peter, and Irene Philippaki-Warbuton. 1997. *Greek. A Comprehensive Grammar of the Modern Greek Language*. London: Routledge.
- Karanasios, Georges. 1992. "Syntaxe Comparée du Groupe Nominal en Grec Moderne et dans d'autres Langues." PhD diss., Université Paris VIII-Vincennes.
- Μαθθαιουδάκη, Μαρίνα, Κίτσου, Ιωάννα, και Δημήτρης Τζιμώκας. 2010. "Η Χρήση της Ρηματικής Όψης στη Νέα Ελληνική ως Δεύτερη/ Ξένη Γλώσσα: Πορίσματα Εμπειρικής Έρευνας από τις Εξετάσεις Πιστοποίησης Ελληνομάθειας." *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα - Πρακτικά της 31ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα*

- Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ., 317–328. Θεσσαλονίκη.
- Mavridou, Vasilisa. 2003. “Second Language Acquisition of Greek: Evidence from Child Speakers of Turkish.” Unpublished master’s thesis, Aristotle University of Thessaloniki.
- Mavridou, Vasilisa. 2012. “L2 Greek Determiner System: Evidence from Turkish Adult Learners.” Στο Zoe Gavriilidou, Angeliki Efthymiou, Evangelia Thomadaki, and Penelope Kambakis-Vougiouklis (επιμ.), *Selected papers of the 10th ICGL*, 441–452. Komotini: Democritus University of Thrace.
- Νατσόπουλος, Δημήτριος, και Ελένη Παναγοπούλου. 1985. “Η Μάθηση της Ρηματικής Όψης της ΝΕ σε Εξαρτημένες Προτάσεις από Ξενόγλωσσους: Εξελικτική Σύγκριση προς τους Φυσικούς Ομιλητές.” *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα - Πρακτικά της 5ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.*, 185–200. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπαδοπούλου, Δέσποινα. 2005. “Η Παραγωγή της Ρηματικής Όψης από Σπουδαστές της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας.” *Journal of Applied Linguistics* 21:39–54.
- Παπαδοπούλου, Δέσποινα, Zmijanjac, Ksenija, και Ελένη Αγαθοπούλου. 2010. “Η Απόκτηση της Συμφωνίας του Γένους στην Ελληνική ως Γ2: Συγκριτική Μελέτη δύο Διδακτικών Παρεμβάσεων.” *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 30:487–502.
- Roebuck, Regina, Martinez, María, and Jorge Perez. 1999. “Null subjects, filled CP’s and L2 acquisition.” *Second Language Research* 15(3):251–282.
- Tsimplici, Ianthi-Maria. 2003. “Clitics and Determiners in L2 Greek.” Στο Juana Muñoz Licerias, Helmut Zobl, and Helen Goodluck (επιμ.), *Proceedings of the 6th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference (GASLA 2002)*, 331–339. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Tsimplici, Ianthi-Maria, and Maria Mastropavlou. 2007. “Feature-Interpretability in L2 Acquisition and SLI: Greek Clitics and Determiners.” In *The Role of Formal Features in Second Language Acquisition*, edited by Juana Muñoz Licerias, Helmut Zobl, and Helen Goodluck, 142–183. London: Routledge.
- Tsimplici, Ianthi-Maria, and Stavroula Stavrakaki. 1999. “The Effects of a Morphosyntactic Deficit in the Determiner System: the Case of a Greek SLI Child.” *Lingua* 108:31–85.
- Vinther, Thora. 2002. “Elicited Imitation: a Brief Overview.” *International Journal of Applied Linguistics* 12(1):54–73.

